

Liturginio vargonavimo pamokėlės (IV)

Grojant vargonais muziką, sukurtą maždaug po 1800 metų, reikia naudoti legato štrichą. Žinoma, yra ir kitokių štrichų, bet grojimas legato nuo to laiko tampa pagrindiniu vargonų štrichu. Pedalais legato štrichas pasiekiamas trimis būdais:

1. Grojant abiem kojomis pakaitomis tik priekiu.
2. Grojant tos pačios kojos priekiu ir kulnu.
3. Atsistumiant viena koja ir keičiant poziciją.

Jeigu dar nesate studijavę vargonų apskritai, kviečiu atsisiųsti liturginio vargonavimo pamokas 1, 2 ir 3. Kadangi grojimą abiem kojomis pakaitomis apžvelgiau vargonavimo pamokoje nr. 3, todėl šiandien norėčiau patarti, kaip groti vargonų pedalais legato tos pačios kojos priekiu ir kulnu.

Atkreipkite dėmesį į šiuos dalykus:

1. Prieš grojant, pasitikrinkite, ar pėdos ir keliai yra suglausti.
2. Groti reikia vidine pėdos puse - ir priekiu, ir kulnu.
3. Lengvu judesiu iš čiurnos paspauskite pėdos priekiu klavišą .
4. Kulną paruoškite ties nauju klavišu.
5. Atleiskite priekį (bet nepakelkite nuo klavišo) ir tuo pačiu metu paspauskite klavišą kulnu.
6. Tuo momentu vienu greitu, tikslu, bet švelniu judesiu priekį iškart paruoškite ties nauju klavišu.
7. Atleidžiant kulną, paspauskite priekiu, bet kulno neatkelkite nuo klavišo.
8. Tuo pačiu metu paruoškite kulną į naują vietą.
9. Pakartokite 5 punktą ir taip toliau.
10. Naudokite tik tiek jėgos, kiek reikia klavišui paspausti (labai ekonomiškai).
11. Niekada pėdos nepakelkite nuo klavišų.
12. Niekada neįveržkite čiurnos.

Pagal aukščiau esančius žingsnius galite pagroti šiuos pratimus (natų žymėjimas: do (c), re (d), mi (e), fa (f), sol (g), la (a) ir si (h)):

1. Grokite iš pradžių kaire koja. Pradėkite nuo klaviatūros vidurio - mažosios oktavos c (do) ir grokite žemyn baltais ir juodais klavišais, o po to aukštyn iki pradinio taško.
2. Grokite su dešine koja nuo c aukštyn ir žemyn baltais ir juodais klavišais.
3. Grokite kaire koja tik baltais klavišais žemyn nuo c ir aukštyn
4. Grokite dešine koja tik baltais klavišais aukštyn nuo c ir žemyn
5. Grokite pakaitomis kaire-dešine kojomis priekiu-kulnu po 2 garsus:
Nuo c aukštyn: kaire priekiu c kulnu d, dešine priekiu f kulnu e, degf efag fgaha ir t.t.
Nuo c1 žemyn: pradėkite dešine chga hafg agef gfde
6. Grokite pakaitomis dešine-kaire kojomis priekiu-kulnu po 2 garsus:
Nuo c žemyn: chga hafg agef gfde ir t.t.
Nuo C aukštyn cdfef degf efag fgaha ir t.t.
7. Grokite pakaitomis kaire-dešine kojomis kulnu-priekiu po 2 garsus:
Nuo c aukštyn cdfef degf efag fgaha ir t.t.
Nuo c1 žemyn: chga hafg agef gfde ir t.t.
8. Grokite pakaitomis dešine-kaire kojomis kulnu-priekiu po 2 garsus:
Nuo c žemyn: chga hafg agef gfde ir t.t.
Nuo C aukštyn cdfef degf efag fgaha ir t.t.

Grodami šiuos 8 pratimus laikykite lėtą, patogų tempą. Kiekvieną pratimą pakartokite bent 3 kartus iš eilės be klaidų, tik po to pereikite prie kito pratimo.

Glissando - tai technika, leidžianti groti vargonais legato nuslystant tuo pačiu pirštu iš vieno klavišo į gretimą klavišą. Glissando galima groti tiek vargonų pedalais, tiek manualais. Šiandien aptarsime pirštų (manualų) glissando.

Glissando iš juodo į baltą klavišą. Tai paprasčiausia glissando rūšis.

1. Uždėkite bet kokį pirštą ant juodo klavišo krašto.
2. Vienu trumpu ir lengvu judesiu nuslyskite į artimiausią baltą klavišą. Įsitikinkite, kad abu garsai yra su jungti legato. Pasistenkite neatkelti pirštų nuo klavišų - nei vienas pirštas neturėtų kaboti ore. Jeigu jaučiate kur nors įveržtą raumenį ar pakeltą petį - būtinai atpalaiduokite. Kiekvienas nereikalingas piršto atkėlimas sukuria įtampą, per kurią ilgainiui gali pradėti skaudėti rankos.

Glissando iš balto į baltą klavišą nykščiu. Tokia technika yra truputį sudėtingesnė ir galima tik su nykščiu. Įsitikinkite, kad visi pirštai liečiasi su klavišais. Groti arčiau juodų klavišų.

Dešine ranka į viršų arba kaire ranka į apačią:

1. Uždėkite nykščio galą ant balto klavišo.
2. Nuleiskite nykščio pagrindą (ties pirmu sąnariu) ant to paties balto klavišo. To pačiu metu nuleiskite riešą, pakelkite nykščio galą ir paruoškite jį virš kito klavišo.
3. Pakelkite riešą ir nuleiskite piršto galą ant naujo balto klavišo.

Dešine ranka į apačią arba kaire ranka į viršų:

1. Uždėkite nykščio galą ant balto klavišo.
2. Truputį pasukite riešą taip, kad jo pagrindas atsidurtų ties nauju baltu klavišu.
3. Nuleisdami riešą, paspauskite nykščio pagrindu naują klavišą.
4. Pakelkite riešą, liesdami tą patį klavišą tik galu.

Glissando iš balto į juodą klavišą nykščiu. Tai jau pakankamai sudėtingas, tikrai retai naudojamas būdas. Groti arčiau juodų klavišų.

1. Uždėkite nykščio galą ant balto klavišo.
2. Gerokai nuleiskite riešą taip, kad nykščio galas atsidurtų virš naujo juodo klavišo.
3. Pakeldami riešą, paspauskite piršto galu naują klavišą.

Atminkite, kad glissando yra gana ypatinga technika ir jos nereikėtų vartoti bet kada. Vargonuojant glissando naudokite tik tokiais atvejais, kai kitaip neišeina sujungti natas legato. Labai dažnai glissando mėgsta piknaudžiauti tie, kurie apskritai į pirštų pasirinkimą beveik nekreipia dėmesio ir groja kiekvieną kartą vis kitaip. Jeigu, norint natas sujungti legato, vis tik pritrūksta pirštų, pagalvokite - gal yra kitokių pirštuotės variantų ir juos būtinai užrašykite virš ar po natomis (kaip patogiau).

Vargonuojant pedalais dažnai tenka keisti poziciją, t.y. groti klaviatūros pakraščiuose. Tokie pedalų pasazai vargonininkui dažnai sukelia problemų išlaikyti pusiausvyrą, grojimas gali tapti techniškai netvarkingas ir nelygus. Šiandien patarsiu, kaip išspręsti šiuos sunkumus.

Jeigu šokate iš kairės pedalų klaviatūros pusės į dešinę - atsispirkite su kaire pėda. Įsitikinkite, kad grojate vidine pėdos puse (pirmuoju kojos pirštu). Klavišą paspauskite iš čiurnos, o ne iš visos kojos. Korpusas turi išlikti vertikalus. Ir atvirkščiai, **jeigu šokate iš dešinės pedalų klaviatūros pusės į kairę - atsispirkite su dešine pėda.**

Atsiminkite šias dvi pozicijos keitimo taisykles ir praktikuokitės jas pritaikyti savo kūrinuose. Jeigu sąmoningai naudositės šiais patarimais, jūsų pedalų technika žymiai patobulės ir jūsų nebekamuos lygsvaros išlaikymo problemos. Jūs galėsite vargonuoti tarsi be didelių pastangų ir tvirtai žengsite virtuozo keliu.

Praktikuokitės apačioje esantį pratimą tokiu būdu:

1. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos partiją (pirštai virš natų)
2. Pagrokite 5 kartus kairės rankos partiją (pirštai po natomis)
3. Pagrokite 5 kartus pedalų partiją
4. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos ir pedalų partijas kartu
5. Pagrokite 5 kartus kairės rankos ir pedalų partijas kartu.

The image shows a musical score for a piano exercise. It consists of three staves: Right hand (treble clef), Left hand (bass clef), and Pedal. The tempo is marked as ♩ = 60. The exercise is divided into five measures, numbered 1 to 5. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. Pedal markings are shown as triangles (Λ) or inverted triangles (∇) under the bass staff. The right hand part consists of quarter notes on a single pitch. The left hand part consists of quarter notes on a single pitch. The pedal part consists of quarter notes on a single pitch.

Praktikuokitės apačioje esantį pratimą tokiu būdu:

1. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos partiją (pirštai virš natų).
2. Pagrokite 5 kartus kairės rankos partiją (pirštai po natomis).
3. Pagrokite 5 kartus pedalų partiją.
4. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos ir pedalų partijas kartu.
5. Pagrokite 5 kartus kairės rankos ir pedalų partijas kartu.

Pasitikrinkite, ar kiekvieną kartą grojant yra:

1. Teisingos natos.
2. Teisingi pirštai arba pedalizacija.
3. Teisingas ritmas.
4. Teisingi štrichai (legato).
5. Grojate vidine pėdų puse.
6. Visi pirštai ir pėdos visada liečiasi su klavišais.
7. Neįveržti pečiai.

1 $\text{♩} = 60$

R.h. 8'
L.h. 4'
8ve lower

Pedal

Praktikuokitės apačioje esantį pratimą tokiu būdu:

1. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos partiją (pirštai virš natų).
2. Pagrokite 5 kartus kairės rankos partiją (pirštai po natomis).
3. Pagrokite 5 kartus pedalų partiją.
4. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos ir pedalų partijas kartu.
5. Pagrokite 5 kartus kairės rankos ir pedalų partijas kartu.

Pasitikrinkite, ar kiekvieną kartą grojant yra:

1. Teisingos natos.
2. Teisingi pirštai arba pedalizacija.
3. Teisingas ritmas.
4. Teisingi štrichai (legato).
5. Grojate vidine pėdų puse.
6. Keliai ir kulnai suglausti.
7. Visi pirštai ir pėdos visada liečiasi su klavišais.
8. Neįveržti pečiai.

2 $\text{♩} = 60$

R.h. 8'
L.h. 4'
8ve lower

Pedal

Praktikuokitės apačioje esantį pratimą tokiu būdu:

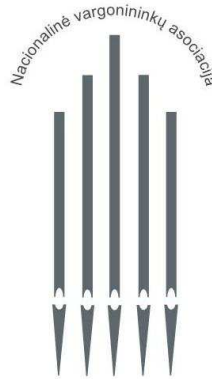
1. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos partiją (pirštai virš natų)
2. Pagrokite 5 kartus kairės rankos partiją (pirštai po natomis)
3. Pagrokite 5 kartus pedalų partiją
4. Pagrokite 5 kartus dešinės rankos ir pedalų partijas kartu
5. Pagrokite 5 kartus kairės rankos ir pedalų partijas kartu.

Pasitikrinkite, ar kiekvieną kartą grojant yra:

1. Teisingos natos
2. Teisingi pirštai arba pedalizacija
3. Teisingas ritmas
4. Teisingi štrichai (legato)
5. Grojate vidine pėdų puse
6. Keliai ir kulnai suglausti
7. Visi pirštai ir pėdos visada liečiasi su klavišais
8. Neįveržti pečiai

R.h. 8'
L.h. 4'
8ve lower

Pedal

NACIONALINĖ VARGONININKŲ ASOCIACIJA

Asociacijos buveinės adresas: Tuskulėnų g. 1-30, LT-09215 Vilnius,
Lietuva, tel. 8~617 88 017,

El. p: vargonininkai@gmail.com, interneto svetainė: www.vargonininkai.lt